

S E C T I O I.

MENSTRVA PHARMACEV-
TICA.

§. 68.

Menstruorum nomine idem hic intelligendum est, quod in chemia ita appellatur, eo tantum discrimine, quod omnia, quae chemiae inseruiunt, menstrua in pharmacia viurpari non possint, sed ea tantum vtilia censenda sint, quae per se, in corpus humanum ingesta, salutares effectus producant, vel peculiari ratione praeparata tunc demum soli pharmaciae inseruiunt. Dicitur menstruum pharmaceuticum substantia fluida, quae, vi salutari instructa, corpora naturalia, se ipsa densiora soluit, seque his vnit et substantiam, vi salutari donatam, producit.

§. 69.

Cum ob insignem mixtionum et compositionum diuersitatem vniuersale menstruum inuenire, impossibile sit, diuersa itidem et permulta quidem menstrua necessaria esse, statuendum est. Omnia autem, quaecunque sint quaeque etiam in posterum detegantur, menstrua commode ad quatuor classes reduci poterunt. Vel enim menstrua aequa sunt, vel salina, vel inflammabilia vel demum ex his varie composita, quae cuncta nonnullas quidem proprietates communes habent, singula tamen ob pecu-

peculiarem indolem singularem quoque actionem hinc inde exercent ideoque diuersa plane largiuntur remedia.

CAPVT I.

MENSTRA AQVEA.

§. 70.

Aqua simplex, non destillata, omnis saporis, odoris et coloris expers et plane pellucida, fluidum sistit, cuius particulae, quamdiu fluiditas cernitur, perenni motu agitantur. Egelida, in corpus humanum ingesta, nullum stimulum fibrae solidae musculari adfert, acrimonias, humoribus intime non inhaerentes, sed adiunctas quasi, quascunque diluit, vimque earum infringit et aliqua ex parte secum ex corpore ducit, materiem viscidam laxioris texturae fluidiorem reddit et ad euacuationem disponit, gluten naturale molle seruat, hincque in solidis humectationis effectum et flexilitatem inque humoribus fluiditatem producit et ad appositionem particularum chylosarum earumque assimilationem quidquam confert; caeterum diuresin naturalem adiuuat. Idem, sed maiori cum effectū praestat tepida, eademque gluten adeo emollit, vt solida magis laxa fiant. Calida autem ob plures, quas fouet, particulas igneas fibram muscularem stimulat, fluida exagitat, aquosas partes cum salinis ad se rapit, et ex corpore eliminat;

minat; hinc siccitatem in solidis et fluidis relinquit. Minus humectat frigida, multo minus adhuc gelida, mobiles particulas compescit; quapropter fibram roborat et sensilitatem minuit: minus etiam ea diluit nec acrimoniarum vim valde infringit.

§. 71.

Aqua fontana, vel pluuiialis vel fluuiatilis destillata, aqua simplici, non destillata, purior natura tamen calidior est. Magis itaque fibram muscularem afficit, frigida licet, minus tamen quam non destillata roborat, neque etiam tepida adeo humectat. Profundius penetrat, salinas substantias magis ad se rapit et humores magis attenuat. Calida fortius stimulat, fluida magis mouet humoremque perspirabilem magis ac non destillata augeat. Diuresin non adeo promouet siue ea tepida siue frigida siue calida sit.

§. 72.

Aqua non destillata calida vel etiam ebulliens, corporibus naturalibus affusa, partes volatiles, fere euolutas, in se suscipit itidemque cum his partes quasdam fixas, saponaceas, mucilagineas, gelatinosas, salinas et gummosas extrahit seque his vnit. Aqua haec, cum corporibus decocta, dictas partes fixas, firmiter cohaerentes, magis recludit et extrahit, immo adeo resinosas, cum gummosis arctius connexas, suscipit. Hinc quoties volatiles, odore percipiendae, partes ex corporibus extrahendae sunt, calida seu ebulliens tantum affundenda est, et, quoties fixiores eliciendae sunt, eadem

eadem cum corporibus decoquenda est. Quodsi vero corpora et volatiles et fixas partes salutare simul continent, alius modus praeparationis necessarius est. E. g. lignum Sassafras et volatilibus et fixis, vtrisque vtilibus, instructum est. Decoquatur certa quantitas dicti ligni cum aqua; remoto ab igne decocto, adhuc ebullienti aut ad minimum calidissimo, addatur denuo eadem eiusdem ligni quantitas. Stent cuncta per quadrantem horae aut ultra in digestionem absque igne, et calidum vel etiam tepidum vsurpetur. Ita vis stimulans et resoluens in tali decocto maior et constantior erit itidemque depuratio humorum fortior eodem obtinebitur.

§. 73.

Neesse etiam est, vt aqua vel fontana vel pluvialis etc. destillata in officinis profset. Licet enim ad potiones compositas a medicis plerumque aquae destillatae odoratae praescribantur, requiritur tamen, vt, si vires simplicium accuratius explorandae sint, fluidum quoddam admittatur, quod nullam mutationem simplicibus inducit. Negandum quidem non est, plerumque ad obtinendum huncce finem aquam simplicem non destillatam destinari posse, nihilo minus tamen tum ob puritatem istius aquae, tum ob ipsos aegrotantes, qui aquae simplici non destillatae nullam vim adscribunt, destillata praestat. Praeterea remediorum quorundam indoles eam adeo requirere videntur, nisi alias mutationem pati debeant. Sic emulsio ex aqua simplici destillata et amygdalis dulcibus
para-

parata emulsiōni ex iisdem feminibus et aqua simplici non destillata paratae praestat: illam enim multo sapidiorem, gratiorem immo efficaciorē quam hanc habebis. Caeterum si potiones cum aqua simplici interdum ad duos, tres pluresue dies componendae sint, destillata omnino ob euitandam corruptionem necessaria est; quapropter nunquam ea possunt carere officinae.

C A P V T II.

MENSTRUA SALINA.

§. 74.

Menstrua salina fluida largiuntur, quae aquam salibus unitam continent. Iam vero salinis quibuscunque particulis, in fluiditate constitutis, maior mobilitas et efficacitas a natura inest; hinc ab eiusmodi menstruis maiorem efficaciam in corpore humano expectabis. Cum autem salia tam diuersae indolis sint, et singula quoque, ratione motus particularum insigniter a se inuicem differant, multos etiam atque diuersos inde dependere effectus, coniiiciendum est. In genere igitur, respectu solidarum et fluidarum corporis humani partium, salibus stimulantem, exsiccantem, adstringentem et roborantem vel relaxantem et resoluentem vel etiam coagulantem vim inesse, notamus. Deinceps corporum simplicium, medicata vi instructorum, efficaciam, appropriata si adhibeantur menstrua, augeri, id tamen,

E

prout

prout corpus soluendum se habet, effectu vario perfici, putamus.

§. 75.

Menstrua salina ad tres classes reducimus. Sunt enim vel acida, vel alcalina, vel media. Minime vero cuiuslibet classis species vna eademque ratione in humanum corpus agunt, neque etiam simplicibus corporibus adiuncta in producendis remediis vnum eundemque effectum edunt; quare singulas quasque species hic commemorare et efficaciam in corpus humanum et efficaciam in corpora simplicia exponere, libet. Itaque primo de acidis, dein de alcalinis, tandem de mediis eorumque effectibus insimulque de usu eorundem in componendis remediis pharmaceuticis agendum est.

CLASSIS I.

MENSTRVA ACIDA.

§. 76.

Acida menstrua, in pharmacia vsurpanda, mineralis inprimis et vegetabilis profapiae sunt. Ex mineralibus huc praesertim spectant acidum vitrioli, acidum nitri, acidum salis communis et acidum salis succini; ex vegetabilibus vero acidum aceti et citri succus. Quae cuncta vel per se corpori applicari possunt, vel cum aliis corporibus, vi medicata donatis, coniungi se patiuntur; tuncque remedia singularis indolis praebent.

§. 77.

§. 77.

Acidum vitrioli ea quantitate aquae simplicis destillatae dilutum, vt saporem quidem valde acidum in lingua excitet, neutiquam vero hanc ipsam laedat, solidam quidem fibram stimulat, sed aqueas partes ex glutine quasi extrahendo vel easdem cum oleosis et terreis magis intimiusque combinando, eandem constringit. Fluida quaedam corporis humani e. g. sanguinem, eius serum etc. coagulat, huncque effectum in his eadem ratione, vt in glutine solidarum partium animaduertimus, producit. Partes igitur sanguinis, in motu constitutas, figendo et refrenando, circulum auctum compescit vel imminuit et in genere, inflammabilium partium motum cohibendo, motum circulatorium auctum et intestinum putredinosum compescit, simulque resolutum sanguinem, nisi plenaria resolutio iam facta fuerit, condensat. Inprimis eam putredinis speciem cohibere videtur, vbi in vitio pituitoso, cum pauca materie vnguinosa coniuncto, motus demum spontaneus exortus viscidum ab hacce materie separare incipit, partesque seiunctas noua ratione miscet; quale quid in morbis continuis putridis, a biliosa causa ortis, obseruamus. In genere igitur dicendum est, a diluto hoc acido irritabilitatem, licet ab eodem sub initio excitetur, vere tamen minui, motum humorum cohiberi ipsosque humores condensari.

§. 78.

Raro quidem acidum vitrioli dilutum in pharmacacia ad componenda remedia fluida in vsu fuit;

interim cum substantiis dulcibus aut vnguinosis coniunctum remedia praebet, certe non spernenda. Sic medicamenta impetrantur antiputrida, quae fibram solidam non adeo confringunt et exsiccant, quaeque etiam per usum diuturnum nec faucium nec interiorum partium smegma naturale, ob nimiam alias condensationem, facile destruendum, nimis exsiccant.

§. 79.

Acidum nitrosum eodem modo, vt vitriolicum, dilutum eadem fere ratione in corpus humanum agit, minus tamen exsiccat, neque adeo condensat et oleosam sanguinis partem cum aquea coniunctam magis seruat. Praesertim oleosam sanguinis partem nimis exagitatam compescit, eandemque, ob motum intestinum resolutorium ab aquea secedentem, cum hac denuo quasi coniungit, ideoque in putredine, vbi viscidum inflammatorium in putrilaginem penitus ruit, optimi vsus est.

§. 80.

Inter alia, quae cum acido hoc diluto coniungi possunt, corpora, mellea in primis saccharina, aromatica non adeo calida et dulci sapore donata, tandem balsamica et gummata resoluentia huc spectant. Ita namque remedia producuntur, quae in motu circulatorio nimis aucto vel in putredine, a causa inflammatoria orta, effectu suo nunquam destituentur.

§. 81.

§. 81.

Et acidum salis communis, methodo §. 77. dilutum, menstruum ex parte praebet, quod vel per se vel potius cum aliis corporibus coniunctum salutare effectus edere valet. Interim caute cum eodem mercandum est, siquidem dilutum quoque singulari modo in terram animale agitur, hancque a reliquis partibus auellit, atque ita erosiones producit. Densat quidem fluida, quare etiam solida exsiccat; ideoque eadem ratione motui circulatorio aucto vel intestino quoque putredinoso aduersatur; sed minus tuto ob allegatam causam interne propinandum esse, putabis. Exterius tamen, ubi ulcera putrida a scorbutico alcalino orta sunt, cum melleis corporibus mixtum egregium remedium antisepticum largitur.

§. 82.

Succini sal, rite depuratum et sufficiente quantitate aquae solutum, singulare menstruum acidum praebet, quod neque cum minerali neque cum vegetabili villo comparandum est, cuius acidum sal, ab acido primigenio forte ortum, tam a mineralibus quam a vegetabilibus admixtum quidquam habet et oleosam praeterea substantiam in sinu foetet. Menstruum hoc in corpus humanum ingestum fibram muscularem non leuiter stimulat, oleosam humorum partem in motum ducit et attenuat, neque tamen ab aquosa separat. Fluidum nervum vix exagitare videtur, potius motus eiusdem nimios componit et irregulares corrigit. Quo facto putredini, a viscido pituitoso vnguinoso

lente ortae resistit, et spasmos, a simili causa excitatos, compescit; praeterea diuresin mouet et putridum ibi haerens corrigit et ex parte aufert, inque omnibus fere morbis conducit, ubi lentor humorum est, et ubi vel viscidum mere pituitosum vel idem cum vnguinosa substantia coniunctum causam praebet. Cum substantiis balsamicis, graecolentibus vel etiam foetidis digestum remedia largitur, quae similem efficaciam sed maiori cum effectu produnt et interdum nervos singulari modo afficiunt.

Acetum vini optimum, non destillatum, compositum magis acidum, plures partes aqueas nec paucas oleosas cum spirituosa substantia coniunctas fouet. Gluten cohaesionis nimis laxum pituitosum aquosum leniter densat, idem siccum magis, tenax, aqueis particulis fere orbatum emollit. Hinc eo respectu fibram solidam vel firmat vel leni modo emollit. Caeterum irritabilitatem vel restituit vel conseruat. Sanguinem et serum eiusdem nunquam coagulat, fluiditatem eorum potius aliquantisper auget, ita tamen, vt humores nimis aquosos et pituitosos paulo denset, tenaces vero et aqueis particulis orbatos attenuet. Praesertim oleosam sanguinis partem cum aquea coniunctam seruat, vel separatas fere rursus vnit. Ob spirituosas particulas cum neruorum fluido miscere se videtur, hocque grate afficit et irregulares eius, vel a defectu vel ab acri quodam principio non acido productos, motus regulares reddit.

Quam

Quam ob rem fibrae musculari lenem stimulum, tum per se tum ob auctum fluidi neruei, ad fibram muscularem adducti, motum regularem, applicat, inde sanguinis motum paulo accelerat et intestinum, tum ob auctum circulum tum ob proprias vires applicatas, tollit ideoque putredini plane resistit.

§. 84.

Acetum vini destillatum acidas quidem cum spirituosis coniunctas partes continet, pluribus tamen oleosis destitutum est. Quapropter magis roborat, minus diluit et vix humectat; sanguinem magis exagitat neque vero oleosam sanguinis partem ab aquosa seiungit; nerueum fluidum magis mouet, nec vnquam tam grate afficit. In genere hocce acetum calidum magis est, fortius stimulat et putredini, licet minus quam non destillatum, resistit.

§. 85.

Laudabile hoc menstruum proficua admodum largitur remedia. Optime enim cum volatilibus et spirituosis particulis itidemque oleoso-resinosis vel gummeo-resinosis partibus corporum valde odoratorum misceri se patitur. Inde non solum optima remedia diaphoretica, omni aestuante vi destituta, sed vera quoque antiputredinosa obtinentur. Pari quoque ratione egregia neruina remedia in morbis, a defectu fluidi neruei vel eodem parcius influente exortis, vsurpanda dicti menstrui ope praeparantur. In componendis remediis roborantibus, si substantiae mucilagineo-

terreae vel etiam salino-terreae ei adiunguntur, bene se gerit. Cum dulcibus et mucilagineo dulcescentibus mixtum resoluentia antiputrida, grate reficientia et lenissime stimulantia exhibet. Tandem cum alcalinis vel terreis vel etiam metallicis quibusdam corporibus coniunctum his adeo se vnit, vt nouae substantiae, nouis iisdemque saepe generose agentibus viribus instructae, producantur.

§. 86.

Aceti destillati vires tam late non patent; quare istud, vt menstruum pharmaceuticum, non adeo proficuum est, licet non negandum sit, et hoc interdum ad soluenda quaedam corpora absolute necessarium esse. Si tamen super corpora quaedam valde odorata, fragrantia vel etiam grate spirantia destillatur, ita tamen, vt omne empyreuma praecaueatur, remedia obtinentur, quae, subtilissimis mobilissimisque particulis ditata, in morbis quibusdam lentis et continuis putridis, vbi fluidi nervei inopia est, vel istud adeo forsitan aliquanto corruptum, laudabili effectu nunquam destituta esse videntur.

§. 87.

Citri succus, nullis particulis spirituosis impraegnatus pluresque acidas cum mucilagineis coniunctas fouens, fibram muscularem, ob gluten nimis aquosum relaxatam, aqueas partes dissipando acidasque suas cum mucilagineis applicando, roborat: minime tamen conuenit, vbi idem iste flatus cum acida acrimonia coniunctus est. Hu-
mo-

morum fluiditatem conferuat, acrimoniam rancidam et alcaliscentem, cum viscido atrabilario saepe coniunctam inuertit, bilis efficaciam infringit, tenacem tamen et viscidam neque vero pituitosam neque acidam corrigit. In genere citri succus magis adstringit quam acetum, minus contra solvit; putredini vero, quae a causa biliosa, sanguinem humoresue inquinante, prouenit, resistit. Caeterum diuresin promouet neque ita diaphoresin.

§. 88.

Raro succus citri vt menstruum vsurpatur, potius per se vel cum aqua dilutus aegrotis exhibetur. Cum corporibus tamen dulcibus et dulcescentibus mixtus et digestus remedia largitur, quae viscidum atrabilarium ex parte soluunt vel ad solutionem certo disponunt, tuncque infimul putredinem nondum euolutam impediunt et materies peregrinas per renes praesertim educunt.

CLASSIS II.

MENSTRUA ALCALINA.

§. 89.

Sales alcalini tum fixi tum volatiles, cum sufficiente quantitate aquae coniuncti, menstrua praebent, quae in vsum pharmaceuticum conuerti possunt. Tanta quidem, quae ab acidis prouenit, utilitas ab alcalinis mensuris expectanda non est, haec ipsa tamen, si vel per se vel cum aliis

corporibus coniuncta sunt, ob peculiarem efficaciam, quam in acidum morbosum et viscidum, cum acido coniunctum, exercent, contemnenda non esse, experimur. Inter fixa alcalia praecipue pura aligenda sunt, et inter haec solutum sal tartari aut eius oleum per deliquium, et cinerum clauellatorum solutio eorundemque per deliquescentiam productum liquamen huc spectat. Ex volatilibus autem spiritus salis ammoniaci simplex et spiritus cornu cerui reliquis praeferendi inque pharmaceuticum usum ducendi sunt.

§. 90.

Menstrua alcalina fixa aqua destillata simplici eo vsque diluta, vt linguam nequaquam laedant, in fibram muscularem valide agunt, hancque vehementer stimulant, ita tamen, vt, si diutius paulo continuentur vel in largiori quantitate propinentur, omnem fere stimulum auferant. Materiale enim cohaesionis gluten adeo attenuant, seque ei vniunt, vt eo a terreis partibus separato continuitas cumque hac demum stimulus tollatur, vel admodum imminuatur. Pari quoque modo humores corporis resoluunt, et naturalem densitatem, ab arcta cohaesione partium oleosarum cum aqueis terreisque dependentem, insigniter minuunt, tantamque fluiditatem inducunt, vt densitate imminuta stimulus, ab ipsis fluidis ad solida applicandus, cesset. Quo facto motus progressius, primo licet auctus, diu posthaec non continuatur, sed infra naturalem multum imminuitur. Cum vero exsolutae particulae oleosae, cum alcalini menstrui parti-

particulis coniunctae, in mobilitate, vltro continuanda, non imminuantur, solidae autem partes ob humorum densitatem deletam et imminutam irritabilitatem rite reageremotumque progressuum, vt par est, nec continuare nec debite intendere possint; intestino tunc particularum istarum motu aucto plenaria humorum resolutio producitur et ille status subnascitur, qui in genere putredo audit.

§. 91.

Haec in naturali solidorum fluidorumue corporis humani statu praestant menstrua alcalina; aliter paulo in praeternaturali seu morbofo eorundem statu se gerunt. Viscido enim pituitoso in humoribus accumulato sanguinis humorumque particulas naturales vehementer adeo non aggrediuntur, sed in viscidum vim suam dum exercent, multum virium, nunquam tamen penitus, amittunt; cumque in tali humorum statu solidae etiam partes ob gluten nimis laxum relaxatae sint, harum etiam laesio tam cito metuenda non est. Semper tamen perpendendum est, et solidorum habitum et fluidorum indolem simul affici, remediisque his diu praeter modum et inconsiderate vsurpatis, motum intestinum, visciditate vltro non obstante, induci et vniuersalem fluidorum resolutionem suboriri. Praeterea acidam humorum acrimoniam egregie inuertunt et viscidum inprimis cum acido coniunctum destruunt, hinc morbos, a tali causa dependentes ad sanationem omnino disponunt. Vix autem profunt, vbi viscidum atrabilarium morbis ansam praebet, multo minus, vbi cum

cum hoc viscido rancida, oleosa et biliosa acris materies coniuncta est. Certissime enim tunc laedunt et vniuersalem resolutionem inducunt.

§. 92.

Cum variis corporibus naturalibus coniuncta haec menstrua remedia non contemnenda praebent, ita quidem, vt illorum vis paulo intendatur, menstruorum contra efficacitas his ipsis paulisper imminuatur. Coniungi se patiuntur cum oleis oleosisque corporibus, gummatibus et vnguinoso-resinosis corporibus, praesertim quando vis eorundem in singulari quodam principio volatili seu spiritu sic dicto rectore consistit. Caeterum multum ad compositorum salium salinarumque substantiarum praeparationem conferunt, aliaque corpora eo saepe dispenunt, vt haec ipsa idonea sic facta in conuenientibus demum mensuris solui queant. Itaque praeparationi antacidorum remedium et eorum in primis, quae viscidum pituitosum, cum acido coniunctum destruunt, inferuiunt.

§. 93.

Menstrua alcalina volatilia pura, vt spiritus salis ammoniaci simplex, tam cito, tamque constanter, vt fixa, gluten solidorum non destruunt: insigniter tamen partes corporis afficiunt, irritabilitatem repente augent, motumque subitaneum, diu tamen non perdurantem, sed talem producant, qui in motum longe languidiorem posthaec desinit. Humores magis quam fixa attenuant, in motum subito cient, oleosam in primis sanguinis partem res-

sol-

soluunt, et humores ad alealescentiam et resolutionem plenariam nunquam, immoderate si vsurpentur, corrigendam disponunt, immo adeo hanc ipsam inducunt. De reliquo acidum egregie inuertunt, hocque, in diffitis adeo minimisque corporis humani vasis haerens, inuertunt, cumque eo viscidum subtilissimum coniunctum resoluunt.

§. 94.

In extrahendis simplicium quorundam corporum viribus minime otiosa se praebent alcalina volatilia, inprimis oleosorum subtilium et eorum, quae odorem quasi oleoso-spirituosum, nares fortiter vellicantem, de se spargunt, coniunctionem amant. Super eiusmodi enim corpus destillata vel cum eodem digesta remedia largiuntur, quae irritabilitatem excitant, sanguinem exagitant et a viscido liberant, acidam acrimoniam tollunt et insigniter resoluunt.

§. 95.

Idem fere de menstruis alcalinis volatilibus dicendum est, praeter id, quod magis et constantius fibram muscularem stimulent, irregularem fluidi neruei motum tollant eumque tamen auctum reddant, sanguinis partem oleosam magis attenuent magisque a reliquis separent, aqueas humorum partes insigniter dissipent, siccitatem posthac inducant et depascentem calorem relinquunt. Hanc ob causam remediorum antispasmodicorum praeparationi inseruiunt, et eorum praecipue, quae ad corrigendum acidum, cum viscido coniunctum inque subtilissimis vasculis haerens motusque fluidi

di neruei ob id irregulares producens, multum valent. Quapropter super corpora graueolentia dicta menstrua abstrahi vel cum vnguinoso-oleosis corporibus graueolentibus digeri omnino possunt.

CLASSIS III.

MENSTRVA SALINA MEDICAE INDOLIS.

§. 96.

Ex accurata acidorum alcaliumue coniunctione fluida salina, nec ad haec nec ad illa referenda sed mediae quasi inter ea naturae produci, constat. His sane, si non omnibus, plurimis tamen tum in corpus humanum tum in alia corpora insignis efficacia est, ita, vt non solum per se exhibita egregium vsum praestent, sed etiam cum aliorum corporum viribus coniuncta has magis liberas reddant et remedia singularis indolis et efficaciae fiant. Sunt autem duplicis generis, alia fixa alia volatilia aut adminimum semiuolatilia, quae ammoniacalia alias salia appellantur. Ad fixa pertinent liquor tartari vitriolati, liquor arcani duplicati, liquor salis mirabilis *Glauberi*, liquor nitri regenerati, liquor salis digestiui *Syluii*, liquor terrae foliatae tartari et liquor tartari tartarificati. Inter salia ammoniacalia huc spectant liquor salis ammoniaci vulgaris, liquor salis ammoniaci regenerati, liquor salis ammoniaci secreti *Glauberi*, liquor

quor nitri flammantis, sal ammoniacus liquidus et liquor tartari solubilis. Inter salia ammoniacalia empyreumatica reliquis omnibus palmam praeripit liquor cornu cerui succinatus, licet non negandum sit, etiam cum spiritu cornu cerui alia plura acida coniungi sicque alia salia ammoniacalia empyreumatica produci inque vsu pharmaceuticum conuerti posse. Notandum insuper est, omnes hos liquores salinos adeo saturatos requiri, vt omnis superflua aquositas absit, iique ipsi ad crystallos deponendas aptissimi reperiantur. Cum autem eorum nonnulli aetate situm interdum contrahant, hinc ex parte corrumpantur, pauillum spiritus vini addatur, necesse est, quo addito in multum tempus conseruantur omnino.

§. 97.

Liquor tartari vitriolati lenem fibrae muscolari applicat stimulum, eamque non adeo ad motum sollicitat, vixque eandem relaxat. Viscidum primarum viarum iners, tenax et aquosum attenuat et resoluit, idemque in secundis quoque viis hospitans, minori tamen cum effectu, destruit. Viscido destructo et ad euacuationem disposito, partibusque aquosis pluribus hanc ob causam dissipatis, absque relaxatione solidarum partium resoluit, exsiccationem potius aliqua ex parte relinquit et ob id etiam humores naturales vix adeo attenuat et lenissimum demum robur in solidis partibus relinquit. Cum purgantibus remediis et corporibus amaris digestus vel etiam lenissime decoctus egregia remedia largitur, quae viscidum iners destru-

fruunt et euacuant, vel alia praebet, quae resolunt et leniter infimul roborant et digestionem ciborum opitulantur.

§. 98.

Liquor arcani duplicati, rite parati, in pluribus quidem cum praecedente conuenit, multo tamen remiffius agit, inprimis si ad nitri praeparationem acre lixiuum alcalino - calcareum adhibitum fuerit. Acidum igitur vitrioli cum caustico nitri alcali coniunctum medium salem constituit, qui rite solutus fibram muscularem vix, vt tartarus vitriolatus, afficit et actionem praecipuam in primis viis prodit: magis etiam roborare quasi videtur, hinc commode huius liquoris ope remedia resoluenda parari possunt, quibus fibra solida vix relaxatur neque tamen praeter modum roboratur. Cum iisdem corporibus praecipue amaris coniungi se patitur, quibuscum liquor tartari vitriolati coniunctionem amat.

§. 99.

A liquore tartari vitriolati et liquore arcani duplicati multum differt liquor salis mirabilis *Glauberi*. Acidum enim vitrioli cum alcali salis communis seu, quod idem est, cum alcali minerali coniunctum aliam naturam induit aliosque ob id effectus producit. Maiorem stimulum dictus liquor fibrae musculari applicat quam praecedentes liquores, irritabilitatem fortius auget, humores naturales potentius attenuat et viscidum praesertim iners pituitosum vel etiam pituitosum cum vnguifera materia coniunctum resoluit et ad euacuationem

nem

nem disponit immo saepe per varia colatoria imprimis per primas vias interdum etiam per vrinarias vias euacuat. Cum mucilagineo dulcibus substantiis coniunctus iste liquor remedia producit, quae viscidum atrabilarium attenuant. Amaris stimulantibus acriusculis vnitus remedia aduersus viscidum pituitosum tenax itidemque concreciones terreas largitur, et cum amaricantibus nauseosis combinatus primas vias expurgat et ad restituendam digestionem quidquam facit.

• §. 100.

Liquor nitri regenerati lenem quidem paulo tamen maiorem stimulum, quam soluti sales medii ex acido vitriolico parati, fibrae musculari applicat, oleosam humorum partem attenuat cumque aquea coniunctam seruat, eandemque, ad separationem ab aquea pronam, cum hac rursus vnit, tuncque attenuat et dispositionem ideo ad coagulum phlogisticum tollit, atque bilis et sanguinis exaestuationem impedit. Praeterea viscidum pituitosum resoluit et secedentes particulas vnguinosas attenuat motasque compescit, ideoque praeternaturalem ab hac dyscrasia dependentem calorem tollit, tuncque ad promouendam diuresin quidquam confert. Cum substantiis mucilagineo-dulcibus aut gummatibus resoluentibus per digestionem coniunctus iste liquor remedia ad resoluendum coagulum phlogisticum et tollendos spasmos, a simili causa dependentes suppeditat. Cum natiuis etiam balsamis aut substantiis balsa-

F

micis

micis digestus aduersus putridam inprimis viarum
vrinariarum dispositionem remedia exhibet.

§. 101.

Loco soluti salis communis, cui natura humana adeo assuescit, liquor salis digestiui *Sylvii* commode substitui poterit. Aliter hic quam ille agit, siquidem in sale digestiuo *Sylvii* acidum salis cum alcali vegetabili in sale communi autem idem istud acidum cum alcali minerali coniunctum est, et vtrumque alcali a se inuicem differt, hinc sales medios diuersae indolis constituit. Stimulat iste liquor fibram muscularem neque lenem irritationem excitat: gluten naturale et humorum densitatem naturalem minuit, minime autem causam celeritatis seu motus sanguinis aufert, sed hunc, motum nimirum, acriores sanguinis partes augendo maioremque ob id stimulum solidis applicando, auget ideoque progressiuum sanguinis motum promouet. Praeternaturale itaque viscidum pituitosum, iners, cum nulla acrimonia coniunctum, in sanguine et humoribus collectum, idemque solidorum interstitiis tenacissime inhaerens optime soluit, ad euacuationem disponit, immo aliqua ex parte eliminat. Magis id praestat et constantius tunc agit, si cum gummi-resinis, acri sapore instructis, cumque substantiis vel mere amaris vel acribus amaricantibus per digestionem vel etiam per coctionem coniungitur.

§. 102.

§. 102.

Liquor terrae foliatae tartari ob oleosas, quas intime fouet, particulas quasque cum salinis arte connexas habet, tum per se remedium egregium tum aliis corporibus adiunctus menstruum incomparabile largitur. Per se enim exhibitus solidam fibram muscularem absque insigni irritatione stimulat, naturales humores in fluiditate conseruat neque eorum densitatem adeo immittit; sanguinis quidem oleosam partem attenuat, minime vero ab aquosa separat, potius huic illum connubio iungit; quare euacuationibus quibuscunque fere prospicit. Inter corpora naturalia, quae coniunctionem cum hoc liquore amant, gummoso-resinosa, oleoso-balsamica, saponacea et amara praecipue eminent, tuncque remedia obtinentur, quae et ad coagulum phlogisticum, nimis tenax iam factum, et ad viscidum atrabilarium et ad viscidum pituitosum cuiuscunque fere indolis resoluendum seu ad resolutionem inchoandam aptissima censenda sunt. Egregia etiam hocce liquore parantur purgantia, inprimis si substantiae purgantes cum dicto liquore super igne lenissimo aliquamdiu digeruntur.

§. 103.

Liquor tartari tartarificati aliquas quidem sed pauciores multo partes oleosas in sinu fouet, quam praecedens liquor, idem fere sed minori cum effectu praestat, non adeo humectat, magis stimulat & diutius in corpore commoratur. Caeterum in viscidum pituitosum, in cavitatibus vaso-

rum reperiendum vel etiam lateribus partium adhaerens, fortius agit, idem magis disiungit, ipsa vero interstitia solidorum non adeo penetrat. Viscidum atrabilarium, in primis viis haerens, diuidit et ad solutionem aptum reddit, non aequè in minimis vasculorum cauitatibus hospitans, multoque minus in interstitiis solidarum partium deprehendendum disiungit. Dispositionem ad coagulum phlogisticum tollit, vel ipsum coagulum, vix enatum, ex parte soluit, semel vero formatum et tenax admodum non aggreditur. Cum balsamicis amaricantibus vel etiam gummatibus acriusculis et purgantibus gummoso-resinosis atque gummoso-mucilagineis amariusculis digestum remedia praebet, quae huic fini optime satisfaciunt.

§. 104.

Liquor salis ammoniaci vulgaris fibram muscularem insigniter stimulat et gluten naturale attenuat, humores corporis humani et oleosam praesertim sanguinis partem una cum aquea vehementer attenuat perque renes euacuat. In resoluendo viscido calcareae indolis et destruendis concretionibus tartareis reliquis palmam praeripit et in genere viscidum pituitosum, vbi terreae partes eminent, egregie resoluit. Digestione cum oleoso-salinis et balsamis natiuis coniunctus remedia sistit, quae viscidum pituitosum tenax, in subtilissimis vasorum maeandris haerens, resoluit et motum intestinum, in viscido illo oriundum, impedit, vel inchoatum iam tollit, ideoque putredi-

tre dinem, ab euoluta dicti visceri parte oleosa
natam, arecet.

§. 105.

Eadem fere praestat liquor salis ammoniaci
regenerati, ex spiritu salis ammoniaci et acido
salis producti; profundius tamen penetrat et
concretionem terreas efficacius disiungit. Cum
balsamis natiuis praecipue et diureticis amariuscu-
lis digestus remedia contra dispositionem concre-
tionum calculosarum sistit, vel enatas iam pariter-
que viscerum viarum vrinariarum aufert. Pari
quoque ratione concretionem similes, in glandu-
lis residentes, destruit et tenacitati humorum, a
superfluis particulis terreo-calcareis dependenti,
insigniter aduersatur.

§. 106.

Liquor salis ammoniaci secreti *Glauberi*
nonnulla quidem cum liquore tartari vitriolati
communia habet, sed altius penetrat et viscerum
tenax, ex pluribus particulis terreis aquosisque,
paucioribus vero oleosis acidisque, constans at-
que minimorum valorum cauitates obstruens re-
soluit, densitatem humorum naturalem vix tollit,
fibramque muscularem absque relaxatione lenis-
sime irritat. Cum substantiis balsamicis amaris
et amaricantibus digestus remedia contra viscerum
acidum largitur idemque cum purgantibus
amaris digestus euacuat.

§. 107.

Liquor nitri flammantis in resoluendo coagulo phlogistico, profundius in minimorum vasculorum cauitatibus haerente, plus valet, quam liquor nitri regenerati, cumque gummatibus resoluentibus aut substantiis dulcescentibus digestus praeparationi remediorum antiphlogisticorum inseruit. Digestus etiam cum resoluentibus remediis graeolentibus remedia antispasmodica refrigerantia largitur.

§. 108.

Excellentissimum sane et remedium et mentruum, praestantissimorum remediorum praeparationi inseruiens, sistit sal ammoniacum liquidum. Hicce enim liquor solida leni stimulo afficit, viscidum tenax oleosum in quocunque fere morbo, qui talem causam agnoscit, destruit, fluida naturalia quidem attenuat, attenuatorum vero conuulsiuum non disiungit; quare perspirationi vel etiam diuresi fauet, vixque adeo exsiccat. Motum fluidorum paulum intendendo et disiunctas partes oleosas aquosis reliquisue rursus vniendo intestinum motum arcet; paucis, admodum subtilis est et reliquis profundius penetrat. Cum substantiis balsamicis, gummoso-resinosis, vel mere resinosis, vel etiam mere gummosis, amaro-dulcibus et aromaticis digestus remedia largitur, quae viscidum cuiuscunque fere generis inprimis oleosum, nisi penitus resoluant, ad resolutionem tamen aptum reddunt et putredini resistunt.

§. 109.

§. 109.

Liquor cornu cerui succinatus, qui solutum salem ammoniacum oleosum sistit, profunde admodum penetrat inque subtilissimos corporis canaliculos se insinuat, fibram muscularem non adeo sollicitat et oleosam sanguinis partem exaltat et rarefacit neque tamen ab aquea seiungit. Viscidum pituitosum tenax, vnguinofum attenuat et ad vnionem cum aqueis particulis aptum reddit, pariterque viscidum pituitosum vnguinoso-acidum subtilius, in subtilissimis vasculis haerens resoluit, in motum ducit atque exturbat. Vix tamen con-
ducit, vbi, partibus aquosis dissipatis, humores corporis ab oleosa sanguinis parte exaltata nimisque iam in motum ducta nimis moti deprehenduntur, aut vbi viscidum atrabilarium, cum biliosa aut rancida materie coniunctum, morbos parit. Egrege itaque praeparationi remediorum anti-
spasmodicorum resoluentium inseruit, seque substantiis gummoso-oleosis aut vnguinoso-mucilagineis graueolentibus vnit atque ita remedia sistit, quae fluiditatem humorum conseruant, tuncque motum fluidi neruei inordinatum regularem reddunt, parcamque et imminutam eiusdem fluidi secretionem, humorum nimirum fluiditatem conseruando et vasculorum cavitates aperiendo inque iisdem haerentem materiem acrem vellicantem destruendo, augent.

CAPVT III.

MENSTRVA INFLAMMABILIA.

§. II.

Menstrua inflammabilia substantiam fouent, quae maxime mobilis seu ad motum facillime suscipiendum eundemque pariter citissime propagandum aptissima est, quaeque, a compedibus liberata inque motum ducta, substantiam cohaesionis materialem in corporibus compositis adeo sibi vnit vel in motum ciet, vt, hac ipsa mobili nunc facta, nexus corporum facillime disiungatur partesque corporum disiunctae, actiuae tunc existentes, in motum pariter ductae varios eosque diuersissimos saepe in haec vel illa corpora exercere possint effectus. Cum autem mobilis illa, in inflammabilibus mensuris deprehendenda substantia, in iisdem magis minus intricata haereat inque aliis plus minus mobilis iam existat, inque motum citatiorem duci possit, dicta menstrua in corpus humanum inque alia corpora non animata diuersissime agere, patet. Praecipue autem ad duo tantum in genere hic respiciendum est, scilicet ad olea et spiritus ardentis, quae, licet ob substantiam inflammabilem magnam inter se alant affinitatem, ob adiunctas tamen partes, plus minus compositas, et ob ipsam substantiam inflammabilem, vel euolutam iam vel intricatam adhuc, adeo a se inuicem differunt,

ferunt, vt primo intuitu diuersissima appareant inque duas classes necessario discerpenda esse videantur.

CLASSIS I.

MENSTRVA OLEOSA.

§. III.

Olea ab aliis substantiis fluidis in in eo inprimis, quod flammam concipiunt, hanc alunt et comburuntur, omnemque per se cum aqua coniunctionem respuunt, distingui, notum est; ipsa autem inter se differre, sola iam autopfia docet. Ita alia spiffiora et lentiora, alia tenuiora magisque fluida sunt; hinc duplex differentia notanda venit, secundum quam alia spiffiora et vnguinosā, alia tenuiora et aetherea vocanda sunt.

§. II2.

Vnguinosā olea substantiam inflammabilem cum compluribus mucilagineis, aliquibus aqueis et acidis particulis ita coniunctam fouent, vt ea non nisi igne actuali a compedibus liberari inque motum plus minus vehementem cieri possit. Cum autem oleorum horum actiuitas non prorsus deleta sed imminuta tantum sit, atque aliae plures, magis compositae, partes cum substantia inflammabili coniunctae reperiantur, dicta olea fibram muscularem stimulare nequeunt, sed contrarium

effectum edunt. Sic irritabilitatem nimiam, solida laxando et glutinis flexilitatem augendo, compescunt, fluidorum sanguinis praecipue motum, volumen eorum augendo et viscositatem inducendo, lentiolem reddunt. Hinc per se quidem interne valent, ita tamen, vt semper ad substantiam illam inflammabilem, ad suscipiendum motum aptissimam, attendatur seduloque ponderetur, num ea intra corpus euolui sicque moueri possit; quo facto acris posthac stimulus metuentus atque olea ipsa ob id noxia consenda sunt. Cumque etiam olea haec, igni sicco admota, semper mutationem subeant et magis actiua, sed respectu corporis humani noxia potius euadant, cum aliis corporibus pro scopo interno coniungi nequeunt. Per frigidam enim digestionem aut eam, quae in balneo maris instituitur, paucissima corpora cum oleis vnguinosis seu pressis coniungi, experimur. Caeterum, cum fluida adeo lenta sint, et soluta corpora in canali intestinorum praeter modum adiuncta retineant, fibraeque solidae quasi agglutinent, accidit quoque, vt effectus minus certus et saepe noxius producat. Interim negligenda prorsus non sunt, sed cum nonnullis corporibus vnguinosis, gummosis et resinosis, nullo principio actiuo donatis, coniuncta remedia inuoluentia, demulcentia et spasmos, ab acido primarum viarum excitatos, sedantia largiuntur; vel corpora simplicia eo interdum disponunt, vt admixtis aliis menstruis egregia et actiua valde remedia obtineantur. Praeterea men-
strua

frua non contemnenda praebent, quorum ope externa remedia praeparantur: quamobrem cum substantiis vnguinosis, pinguedinosis, oleosis subtilioribus, gummosis, resinosis, acri stimulante sapore atque odore forti praeditis coniungi sicque varia unguenta emollientia, anodyna, resoluentia, carminatiua etc. itidemque varia linimenta variaequae indolis emplastra parari possunt.

§. 113.

Olea aetherea substantiam inflammabilem magis euolutam continent, cum attenuato acido et aqua et pauca terra attenuata coniunctam. Praeterea singula singulare quoddam principium summe subtile et volatile, solo odore et sapore dignoscendum, habent, a quo praecipua eorundem vis dependet. Id, in oleis aethereis deprehendum, pars oleorum spirituosa vocatur, inflammabiles vero et acidae et aquae et terreae coniunctae partes, substantiam a priori diuersam componentes, sub partis resinosaee nomine veniunt. Quamdiu vtraque haec pars coniuncta manet, resinosa simul efficax euadit, hac ipsa vero altera spirituosa pars aliquanto figitur, ita tamen, vt actiua semper existens in motum rapidissimum saepe ducatur, statim ac vel leuissimus tantum, a frictione et calore dependens, motus ei communicetur. Lentius quidem pars ista spirituosa, diutius tamen et constantius, agit, si cum resinosa coniuncta est, vt in oleis aetheris id fieri solet; separata autem a resinosa parte, vt in aquis destillatis et spiritibus abstractitiis deprehenditur, citius

tius et interdum quoque vehementius sed minus constanter effectum edit. Aetherea igitur olea, per se exhibita, fibrâ muscularem vehementer irritant et, aquosas partes dissipando exsiccant, oleosam sanguinis partem attenuant et mouent, aqueam vero seiungunt et ad cutem determinant. Fluidi neruei motum augent, sanguinemque rarefactum copiosius versus caput pellendo secretionem dicti fluidi augent, adeo saepe, vt, diutius exhibita aut largiori in copia assumpta, motum eiusdem, ob nimium sanguinis attenuati et rarefacti affluxum, ad tempus imminuant. Pro interno scopo cum aliis quidem corporibus coniungi possunt; ob peculiare vero principium, quod singulari ratione agit neque adiumento opus habet, vt menstrua vix consideranda sunt. Pari quoque ratione externe menstruorum vices apte gerere non possunt, licet optimo iure cum aliis remediis externis coniungi, tuncque horum vires augere vel etiam excitare queant.

C L A S S I S II.

MENSTRVA SPIRITVOSA.

§. II4.

Inter spirituosâ menstrua spiritus vini in primis eminent: substantia enim inflammabilis non solum purior sed libera magis, hinc quoque magis actiua, censenda est. Principium quidem inflammabile in omnibus sic dictis spiritibus ardentibus

dentibus maxime attenuatum et prorsus euolutum deprehenditur, cum valde attenuato principio acido et subtiliata pariter aqua coniunctum; ob admixtas tamen partes peregrinas et ob variantem proportionem partium constituentium ipsos hosce spiritus a se inuicem differre et differentiam, saepe notatu dignam, reperiri, experientia docet. Cum itaque spiritus vini iisdem virtutibus, quae aliis spiritibus ardentibus simul competunt, ditatus sit, nullo autem vitiorum, quae aliis innata sunt, contaminatus reperiatur, atque, quicquid iidem boni praestent, ab illo pariter immo multo melius expectandum sit, de hoc vno hic agere sufficiet.

§. 115.

Spiritus vini, destillationis ope a superflua aqua et acido peregrino liberatus et rectificatus dictus, complures partes inflammabiles hasque maxime subtiliatas cum pluribus partibus aquosis paucissimisque acidis coniunctas fouet et a reliquis in eo differt, quod omnes eius partes constitutiuae magis subtiliatae et substantia inprimis inflammabilis copiosior, purior magisque attenuata deprehendatur. Naturalis enim ista substantia, ex qua fermentationis ope obtinetur, ab ipsa iam natura maxime elaborata est et partes iam attenuatas habet, cum contra alia corpora, quae similem spiritum largiuntur, substantiam inflammabilem non solum magis compositam sed cum aliis etiam substantiis, saepe inertibus, arcte connexam contineant. Quocirca omnino accidit, vt peregrinae

grinae istae partes, quo subtiliores sunt arctiusque unitae, eo difficilius separentur, immo haud raro particulis spiritus ardentis constitutiuus arctius coadunentur. Inde quoque declarandum est, cur alii aliique gratiores, quoad gustum, existant et nonnulli adeo interdum saporem ingratum, nullo quocunque depurationis modo, exuant. Quod si res se habeat, aliquam quoque diuersitatem respectu effectuum in corpus humanum, minus uero laudabilem, inde prouenire, certo sequitur.

§. 116.

Licet haecce differentia, in sola tantum puritate et subtilisatione substantiae inflammabilis quaerenda, negari nequeat, notandum tamen est, in pluribus omnino, ratione effectuum generaliorum in corpus humanum inque alia corpora complura, spiritus ardentis conuenire, omnemque eorundem efficacitatem ab euoluta inque motu ueloci iam constituta substantia inflammabili, acidis adhuc aqueisue particulis intertexta, dependere. Ob hanc ideo indolem spiritus ardentis fibram muscularem valde stimulant, irritabilitatem primo augent, diu et frequentius tamen usurpati ob exsiccationem, quam inducunt, sufflaminant. Oleosam sanguinis partem in motum ducunt et a reliquis, sanguinem constituentibus, partibus aliquantisper separant, nimis cito dissipant, hinc fluida coagulant et viscositatem inducunt. Pari- ter quoque fluidi neruei motum promouent, crebrius tamen ingurgitati, separatam et subtiliatam inque rapidum motum ductam oleosam sanguinis partem

partem copiose nimis ad caput propellentes, eundem motum primo quidem augent, posthac autem cohibent et ob partes viscosas simul adductas principia neruorum vel comprimunt, vel obstruunt vel ipsum fluidum nerueum in progressu quasi figunt.

§ 117.

Spiritus vini quidem in officinis pharmaceuticis ad hunc vsque diem menstruorum fere princeps est, vixque essentia reperitur, cuius praeparationi iste non impendatur. Adeo sane inualuit iste mos, vt absque discrimine et resoluentia et roborantia, stimulantia et antispasmodica, humectantia et exsiccantia aliaque eiusmodi plura solius huius menstrui ope parentur, cum potius certissimum sit, et ipsum menstruum, cum quo simplicia remedia coniuncta sunt, in corpus humanum vim suam simul exercere, immo exercere debere. Cum itaque, quod ad actionem vnitam spectat, et inter remedia simplicia et ipsa menstrua aliqua affinitas et, respectu corporis humani, morbosa quaedam eiusdem conditio requiratur, spiritum vini in officinis pharmaceuticis menstruum vniuersale esse non posse, sponte patet. Dolendum autem est, larga satis manu spiritum vini adhuc adhiberi aliaque menstrua, salina inprimis et acida vegetabilia, nimis negligi aut parcissime vsurpari, cum tamen his ipsis adiuuantibus, vt hactenus paucissimis ostendimus, egregia remedia, quae plus omnino praestabunt, parari possint. Minime tamen laudes huic menstruo detrachere, animus

mus est, immo potius easdem, sed limitatas, promereri arbitramur. Huius enim ope remedia parantur, quae certe insignis usus sunt, nec alio modo vnquam obtinentur.

§. 118.

Spiritus vini vt menstruum requiritur, quando remedia praeparanda sunt, quae aquosam humorum colluuiem dissipare, fibram muscularem exsiccare, stimulum irritantem in eadem excitare et oleosam sanguinis humorumue partem, nimis quietam, in motum ciere debent. Hocce respectu dictum menstruum cum corporibus naturalibus coniungendum est, quae odore forti aromatico, sapore acri, stimulante et amaro instructa sunt, quaeque per se fibrae musculari robur cum stimulo applicant. Inseruiunt porro menstrua, mere spirituosa praeparationi remediorum, quae neruorum *solidas partes quasi firmant et roborant*, et eo disponunt, vt fluidum nerueum, ab iisdem remediis pariter auctum inque motum ductum, constantius nunc atque viuidius per canales suos vehi possit. Itaque in morbis, qui a frigida aquosaue humorum temperie et viscido inertis, aquoso, luxuriantem dependent, dein vbi nimia solidorum laxitas, a glutine cohaesionis nimis tenui nimisque aquoso oborta, simulque irritabilitas imminuta apprehenditur, tandem vbi ab aquosa humorum colluue inque hac sepulta quasi parte oleosa sanguinis parciore fluidi neruei secretio fit, praestantissima remedia et peculiariora diaphoretica, roborantia, quae

quae stimulant simul et exsiccant, et neruina quaedam spiritus vini ope parari posse, censemus.

§. 119.

Nunquam vero spiritus vini, nisi quoad indolem mutatus sit, menstruorum vicibus fungi potest, vbi remedia paranda sunt, quae morbis, a viscido tenaci, siue pituitoso, siue atrabilario siue demum inflammatorio ortis, mederi debent. Exulet etiam vini spiritus, vbi morbi ab exaltata nimisque mota sanguinis parte oleosa dependent, seu vbi defectus aquosae partis est, vbi siccitas in solidis partibus et irritabilitas et sensilitas nimia locum habent. *Mirandum profecto est, cur tam multae essentiae resoluentes, antispasmodicae aliaeque eiusmodi plures, spiritu vini paratae, proffent, quae quidem aquosam humorum partem dissipant, sed materiem tenacem obstruentem non tollunt, immo accuratius si examinentur, augent, tenaciorem reddunt et irritabilitati morbolae stimulum irritantem adeo addunt. Nisi itaque eorum numerus imminuatur, aliaeque, causae magis aduersantia, introducantur, tantum abest, vt morbi tollantur, vt potius eidem interdum ad multos quasi annos suppressantur, debellati quidem tunc saepe visi, sed peiores omnino et sub tristissima facie redituri.*

G

CAPVT

MENSTRVA COMPOSITA.

§. 120.

Sub compositorum menstruorum nomine nobis non ea solum veniunt, quae ex duobus vel pluribus simplicium, hactenus commemoratorum, menstruorum simplici ratione commixtis componuntur, sed ea etiam, quae ex iisdem quidem constant sed certa quadam proportionem et adeo arcte inter se coniuncta sunt, ut nova quasi simplicia esse videantur. Cum itaque ab his inprimis et ab illis etiam noua prorsus aut ad minimum mutata virtus expectanda sit, noua etiam remedia eorum adiumento parari posse, putandum est. Inter plura, quae arte producuntur, *menstrua composita*, nonnulla tantum, praecipua tamen, commemorare licebit. Primo igitur ad *menstrua salino-saponacea*, deinde ad *salino-oleosa*, tum ad *salino-spirituosa*, porro ad *oleoso-spirituosa*, tandem ad *salino-oleoso-spirituosa* attendamus.

CLAS-

C L A S S I S I.

MENSTRVA SALINO-
SAPONACEA.

§. 121.

Corpora ex oleo et sale, vtrisque his substan-
tiis arte coniunctis, composita inque aqua
et oleo quocunque solubilia, saponis sunt.

Minime vero quævis corpora, quæ partes oleo-
sas cum salinis arte connexas fouent, nomen
istud promerentur, nisi alterum illum characterem,
solubilitatem nimirum in aqua et oleo, simul
coniunctum habeant. Quæ enim ex sale et oleo

composita corpora aquæ coniunctionem amant
nec oleo simul se vniunt, ea quidem saponaceis
proxime accedunt sed substantiæ veræ saponaceæ non sunt. Iam vero in pluribus, quæ sa-
ponacea dicuntur, accidit, vt salinæ substantiæ

emineant, quapropter eiusmodi corpora aquæ
quidem se vniunt, non aequè oleo aut oleis qui-
busuis, hinc ob indolem diuersam aliud nomen

eis imponendum eaque salino-saponacea dicenda
sunt. Ad pharmaceutica menstrua spectant in-
primis, quæ ex spiritu vini et alcali fixo et ex
eodem spiritu et alcali volatili constare, scimus.

Ad prius genus pertinet tinctura antimonii tarta-
risata, tinctura Harveyana et spiritus vini tartari-
satus, licet non negandum sit, hunc ob abundan-
tes partes spirituosas et liberas adhuc salinas sub-

G 2

stantias

stantias ad salino-saponaceo-spirituosa referri posse. Ad posterius genus pertinet offa Helmiontiana liquefacta et spiritus salis ammoniaci vinosus, licet iste itidem salino-saponaceo-spirituosis accenseri debeat.

§. 122.

Tinctura antimonii tartarifata particulas saponaceas cum alcalinis, sulphureis et regulinis coniunctas continet, et menstruum valde activum sistit. Per se exhibita fibram muscularem insigniter stimulat, gluten naturale valde attenuat, aquosas partes consumit, bilem attenuat et acriorem reddit, sanguinis fluiditatem auget et sero aquae tenuitatem inducit. Viscidum morbosum pituitosum, tenax, aquosum vel etiam acidum attenuat et ad euacuationem disponit, atque acidam humorum acrimoniam potentissime inuertit. In genere humorum quidem densitatem naturalem minuit, immo tollit et tenuitatem inducit, sed, aqueas partes nimis dissipando, siccitatem infert et corpus maxime irritabile reddit et ad alcaliscentiam disponit. Nocet haec tinctura, vbi corpus nimis irritabile est, humores vel nimis tenues vel nimis moti sunt; vbi viscidum atrabilarium et acris stimulus, ab euoluta inque motum ducta sanguinis parte oleosa productus, sanguini inhaeret. Coniunctionem amat corporum, quae stimulum acrem, amarum, exsiccantem linguae imprimunt, tuncque resoluentia sistit, quae in simul irritant et acido resistunt, quaeque pro diversa corporis dispositione vel diaphoresin vel diuresin

resin mouent. Cum oleosis corporibus et inprimis vnguinosis coniuncta, ratione stimuli, paululum mitefcit, sed ad resolutionem visceri pituitosi tenacis magis apta fit. Balsamis natiuis nupta remedia largitur, quae viscidam pituitam, in viis vrinariis inque pectore et glandulis haerentem, soluit. Caeterum cum oleis quibuscunque actiuus et corporibus resinosis resoluentibus coniungi potest, quippe quae attenuat, actionem eorum intendit, immo nouas vires iisdem saepe tribuit.

§. 123.

Eadem fere praestant, sed effectum multo mitiorem edunt tinctura Harueyana et tinctura Helmontiana. Haec enim ex particulis saponaceis, alcalinis et spirituosis constat, illa vero adhuc mitior itidem ex saponaceis sed paucioribus alcalinis composita est. Vtraque cum corporibus resoluentibus coniuncta remedia praebet, quae non nisi in morbis valent, vbi irritabilitas imminuta est, humores aqueis particulis et viscido pituitoso abundant, seu vbi simul acidum immixtum est. Omnia tamen, quae harum tincturarum ope parantur remedia, mitiora censenda sunt illis, quae tinctura antimonii tartarifata largitur.

§. 124.

Ad salino-saponacea etiam referendus est spiritus vini tartarifatus, qui, licet spirituofas partes adhuc contineat, indolem tamen spirituum inflammabilium maximam partem amittit. Stimulat quidem fibram muscularem, sed multo minori

G 3

cum

cum effectu et, rite paratus, per se quidem humoribus visciditatem inducit, sed cum aliis corporibus amaris resolventibus, stimulantibus, acris oleosis coniunctus remedia resolventia exsiccantia profert. Valet itaque, ubi remedia paranda sunt, quae viscidum aquosum primarum viarum destruunt, et irritabilitatem aliquatenus augent.

§. 125.

Offa Helmontiana liquefacta particulas salis volatilis cum spirituosis arte connexas continet, ita tamen, ut superfluae etiam alcalinae istis simul adhaereant. Ob naturalem particularum teneritudinem profundius corporis humani partes penetrat quam praecedentia menstrua alcalina, nequiquam tamen effectu tam constanti irritat, nec etiam humores eodem modo et effectu diu perdurante, ut illa solent, resoluit. Per se quidem considerata admodum irritat et valde pariter resoluit, illorum tamen respectu paulo remissius agit inque subtilissimos corporis canales profundius se insinuat. Praecipue viscidum aquosum, laxum, tenerius cum acido coniunctum inque subtilissimis canaliculis hospitans destruit; olea subtiliora euoluta magis insuper attenuat, cumque terreo et aqueo principio simul coniungit et corpus ad alcalescentiam disponit. Cum corporibus, olea subtiliora sountibus, per distillationem coniunctum istud menstruum, remedia largitur, quae viscidum pituitosum vel iners vel etiam acidum pectoris, viarum vrinariarum, glandularum et sub-

subtilissimorum vasorum, cum nervis proxime connexorum, destruant, quaeque indicantur, vbi dictum viscidum ob irritabilitatem imminutam moveri et ex corpore eliminari nequit.

§. 126.

Spiritus salis ammoniaci vinosus multo pauciores partes saponaceas cum pluribus spirituosis et alcalinis coniunctas habet: magis ideo stimulat et exsiccat, neutiquam tamen coagulat, licet effectus resolutorius, respectu ossae Helmontianae, non adeo insignis esse videatur. Cum oleosis subtilioribus substantiis odoratis destillatus remedia dat, quae, fibram muscularem stimulando, viscidum aquosum attenuant et ad euacuationem disponunt, vel etiam ex parte tum per diuresin, tum per diaphoresin tum etiam per expectorationem euacuant. Acidum quoque morbosum destruant et motum peristalticum languidiorem excitant; hinc, vbi ob viscidum aquosum acidum digestio turbatur, eandem promouent. Caeterum in nervos agunt, et, vbi motus fluidi nervei ab eadem causa viscida irregularis est, aut vbi ob visciditatem sanguinis paucior fluidi nervei secretio deprehenditur, et motus inde irregulares producuntur, hos regulares rursus reddere valent.

CLASSIS II.
 MENSTRA SALINO-
 OLEOSA.

§. 127.

Haecce menstrua ex vnitis quidem particulis salinis et oleosis constant, minime vero particulas has intime mixtas habent. Pauca sunt eiusmodi menstrua, quae huc spectant, et inter salia media vnicum sal digestiium *Syluii* oleosum tale menstruum suppeditat. Duplici modo dictum sal oleosum reddi potest; alter est, vbi particulae oleosae empyreumaticae cum salinis coniunguntur, alter vero, vbi particulae oleoso-balsamicae istis se vniunt. Hoc sal digestiium oleosum balsamicum, illud vero sal digestiium oleosum empyreumaticum vocatur.

§. 128.

Liquor salis digestiui oleosi balsamici lenem fibrae musculari stimulum applicat, humores corporis attenuat et oleosam eorum partem in motum ciet, minime tamen a reliquis seiungit. Viscidum pituitosum tenax tum iners tum acidum attenuat et ad euacuationem disponit et concrectiones praeternaturales, ex copiosis particulis terreis cum viscido pituitoso et substantia vnguino-fa coniunctis productas, resoluit inque vias vrinarias vim suam persaepe exercet. Cum balsamis natiuis, substantiis oleosis et vnguinoso-resinosis digestus vel ebulliens aromaticis affusus cumque iisdem postea digestus remedia praebet, quae
 in

in morbis, a laxitate solidorum et viscida aquo-
saque humorum temperie et torpidiori fluidi ner-
vei influxu prouenientibus inque dispositione ad
concretiones calculosas aliasque cum fructu exhi-
beri possunt.

§. 129.

Liquor salis digestiui oleosi empyreumatici
seu foetidi in pluribus cum praecedente conuenit,
praeter id, quod magis exsiccat et humores ve-
hementius commoueat. Praeterea motus spasti-
cos a viscido tenaci acido, subtilissimos canales
obsidente, excitatos tollit, dictumque viscidum
adeo attenuat, vt per varia colatoria euacuari pos-
sit. Prodesse imprimis videtur, vbi tale viscidum
vias vrinarias et in foeminis vterum occupat et
motus spasticos excitat. Cum corporibus oleo-
so-refinosis aut vnguinosi graueolentibus digestus
egregia remedia resoluentia antispasmodica in
morbis vteri et viarum vrinariarum frigidis, atque
vbi vermes in primis viis hospitantur, propinan-
da largitur.

CLASSIS III.

MENSTRVA SALINO- SPIRITVOSA.

§. 130.

Haec nobis sunt, quae et spirituosas partes
et salinas absque arcto connubio fouent,
ita, vt singulae commixtae partes natura-
lem fere indolem retineant, coniunctis tamen vi-
ribus in corpus soluendum agant, hocque sibi
G 5 vniant,

vniant, ipsae tunc mutantur, et non raro arctum denique connubium cum admixto corpore et inter se inuicem ineant. Eiusmodi menstrua, in corpus humanum ingesta, fibram muscularem stimulant et exsiccant; alia eorum humores corporis coagulant, alia eosdem resoluunt. Pertinent huc praecipue acida mineralia cum spiritu vini rectificato absque destillatione coniuncta; acetum vini non destillatum, cum spiritu vini mixtum, vel destillatum cum spiritu vini per destillationem coniunctum. Ad haec etiam spectant alcalia fixa soluta et spiritui vini admixta, deinde spiritus alcalini volatiles cum spiritu vini rectificato mixti, denique nonnulla salia media soluta et cum spiritu vini coniuncta.

§. 131.

Acida mineralia cum spiritu vini tanta in copia commixta, vt degustata linguam minime laedant, solidas partes stimulant et exsiccant, fluidas vero coagulant et putredini insigniter aduersantur. Cum melle vel saccharo gratiora facta tuncque cum radicibus sic dictis alexipharmacis oleoso-resinosis, amariusculis, acri sapore oleoso donatis vel etiam balsamicis digesta, remedia aduersus resolutionem putredinosam itidemque talia largiuntur, quae morbos primarum viarum, a laxitate solidorum et viscido pituitoso inertis, et a quosâ humorum colluue productos, infringunt. Dicta menstrua ob faciliorem praescriptionem iet cuitandam confusionem *Acida mineralia spirituosâ,*

tuosa, e. g. Acidum vitrioli, acidum nitri, acidum salis spirituosum vocari possunt.

§. 132.

Acetum vini spirituosum non destillatum, id est, acetum vini non destillatum cum spiritu vini simpliciter mixtum et digestum, fibram muscularem stimulat, tenuiores humores dissipat, circulum humorum absque insigni calore auget, humores resoluit, coagulatos diuidit, exsiccat et putredini, a causa praesertim inflammatoria ortae, aduersatur. Cum melle hocce menstruum edulcoratum tuncque cum substantiis, gratum aroma spirantibus et acriusculum saporem excitantibus, digestum remedia resoluentia, diuretica, antiputredinosa praebet et talia quidem, quae in neruos infimul agunt, fluidum nerueum afficiunt eiusque motum, a causa putrida irregularem factum, regularem reddunt, neruosque quasi roborant.

§. 133.

Acetum vini spirituosum destillatum, id est, acetum destillatum cum spiritu vini per destillationem coniunctum, vix partes vere oleosas sed plures acidas cum spirituosis coniunctas fouet. Hanc ob causam fibram muscularem magis stimulat, exsiccat inque eandem adstrictoriam vim exercet. Fluida magis densat, tantum non coagulat, eadem mouet, minime tamen oleosam partem ab aquea seiungit, ideoque, per se exhibitum, remedium calefaciens, exsiccans, antiputridum sistit. Caeterum cum iisdem substantiis, quibuscum acetum vini spirituosum non destilla-

tum

tum coniungitur, commisceri poterit: inprimis cum corporibus balsamicis roborantibus coniunctum remedia praebet, quae morbis, ab aquosa humorum colluue et imminuta irritabilitate ortis et putridis lentis medentur.

§. 134.

Liquor alcalinus spirituofus, ex sale alcalino soluto et spiritu vini parum adhuc phlegmatico compositus, in multis quidem cum menstruis alcalinis fixis, §. 90. 91. conuenit, tantam tamen fluiditatem non inducit, paulo magis vero stimulat et exsiccat. Hinc viscidum pituitosum aquosum cum acido coniunctum, in primis viis praecipue haerens, destruit, et acidum morbosum inuertit, bilem, ob hanc causam corruptam, corrigit et digestionem posthac promouet. Ob eandem rationem cum plantis et radicibus amaris balsamisque natiuis digestus resoluentia in morbis viscidis pituitosis acidis et remedia carminatiua in iisdem morbis proficua largitur.

§. 135.

Liquor alcalinus volatilis spirituofus, ex spiritu alcalino volatili et spiritu vini rectificato compositus vix vnquam cum ossa Helmontiana, §. 124. et spiritu salis ammoniaci vinoso conuenit, sed multa potius cum menstruis alcalinis volatilibus, §. 93. 94. communia habet. Ab his tamen in eo differt, quod magis stimulet, minusque resolvat, licet effectus resolutorius caeterum sat notabilis esse soleat. Cum aromaticis acrioribus fortisque odorem de se spargentibus digestus remedia

media exhibet, quae in morbis, vbi canales minimi a viscido pituitoso aquoso acido obstructi sunt, non sine fructu propinari possunt. Praeterea, vt praecedens, §. 134. digestionem adiuuat et acidum inuertit.

§. 136.

Salia media, soluta et cum spiritu vini mixta, menstrua praebent, quae in corpore humano quidem resoluunt; magis tamen quam salia media, cum dicto spiritu non coniuncta, stimulant, magis exsiccant minusque relaxant. Cum variis substantiis, gummosis, resinosis, oleosis, balsamicis, amaris, acris, odorantibus digesta remedia, certe praestantissima, carminatiua, diaphoretica, diuretica immo nonnulla purgantia dabunt.

C L A S S I S I V.

M E N S T R V A O L E O S O -
S P I R I T V O S A.

§. 137.

Menstrua oleoso-spirituosa appellamus, in quibus particulae oleosae subtiliores cum spiritu vini ita commixtae sunt, vt cum eodem, quoad aspectum, liquidum homogeneum constituere videantur. His vires stimulant, nervinae et commouentes insunt; solida ab iisdem exsiccantur, cohaesio augetur, fluida addensantur, a nonnullis fere coagulantur; interdum tamen

men fluiditas conseruatur. Putredini insuper egregie ista menstrua aduersantur et fluidi neruei defectum resarcire quasi videntur. Pertinent ad haec praesertim acida dulcificata et spiritus abstractitii.

§. 138.

Liquor anodynus mineralis, hactenus *Hoffmanno* inuentori seu potius correctori adscriptus, alias spiritus vitrioli dulcis dictus, ex singulari oleo aethereo et spiritu vini constat, vi neruina instructus est et anodynum sistit, vbi dolor ab imminuta solidorum cohaesione et glutine aquoso prouenit. Idem calidae debilitati medetur, vbi ea a defectu fluidi neruei orta est; hinc etiam putredini resistit, motumque circulatorium tum ob stimulum, quem fibrae muscolari applicat, tum ob appulsum fluidum nerueum, auget neque tamen aestum generat, cui potius aduersatur. Praeterea digestionem, ob laxitatem intestinorum et viscidum pituitosum, aquosum, iners neque vero acidum turbatam, promouet. Nocet vero, vbi viscidum tenax atrabilarium seu bilis acris, solidorum siccitas vel etiam rigiditas morbis causam dant. Cum oleis aethereis digestus vel cum iisdem quoque destillatus, aut super aromatica, gratum odorem spirantia, abstractus praestantissima remedia neruina praebet. Cum aromaticis, stimulum acriusculum et saporem amaricantem, seu subdulcem cum sensu adstrictorio in lingua excitantibus, digestus, carminatiua foeneratur; cumque bituminosis substantiis balsamis-

que

que natiuis tonico-neruina, in laxa solidorum compage proficua, exhibet.

§. 139.

Spiritus nitri dulcis eadem ratione, ob particulas oleosas attenuatas mutatasque et cum spiritu vini unitas, menstruum neruinum sistit, quod insimul diuresin mouet et flatus pellit. Humores efficacius quam liquor anodynus mouet, aestum tamen minuit et materiem morbificam in acutis morbis ad renes ducit perque vias vrinarias euacuat. Cum balsamis natiuis digestus diuretica antiputrida largitur, cumque oleis aethereis et resinosis stimulantibus subdulcibus coniunctus, carminatiua in morbis, a debilitate primarum viarum ortis, praebet.

§. 140.

Spiritus salis dulcis, rite paratus, itidem et remedium et menstruum neruinum, sed singulare iterum, praebet. Tanta quidem vis neruina, quae praecedentibus est, ei inesse non videtur, cum oleis aethereis tamen coniunctus vim hanc omnino acquirit, idque peculiare habet, quod putredini, quae a viscido pituitoso cum vnguinosa substantia coniuncto inque motum ducto oritur, resistat, inque vasis subtilioribus concretiones viscido-tartareas vel etiam calcareas soluat seu ad solutionem disponat. Hinc similes quoque concretiones in viis vrinariis ab eodem solui posse, sperandum est, imprimis si cum balsamis natiuis, in vias has agentibus, coniungitur.

CLAS:

CLASSIS V.

MENSTRVA SALINO-OLEOSO-
SPIRITVOSA.

§. 141.

Fluida haec menstrua sistunt, quae particulas oleoso-salinas cum spiritu vini coniunctas continent. Respectu particularum oleoso-salinarum resoluentem vim obtinent, respectu spirituosarum vero maiorem vim stimulantem et commouentem adipiscuntur. Per se exhibita fibræ muscularem stimulant, eandemque, aquas glutinis connectentis particulas dissipando, exsiccant. In humores corporis humani resoluendo agunt, ita tamen, ut aqueis particulis nimium dissipatis, oleosis vero maxime attenuatis inque motum ductis, motus humorum velocior excite- tur et fluiditas eorum insignis producat. Viscidum morbosum resoluunt et discutunt, immo profundius penetrant idemque ex subtilissimis canaliculis educunt: quare etiam fieri solet, ut antispasmodicam virtutem non raro praestent. Si oleoso-salinae particulae ex alcali volatili et oleo aethereo constant, subtilissimum acidum cum viscido subtilissimo coniunctum destruunt. Sin vero acidum oleo unitum est, tunc certe materiam putridam, nervis inhaerentem, mouent et dissipant. Sique demum salia media, cum oleis coniuncta, usurpentur, viscidum, varii generis re-
solui

solui poterit. Itaque triplex enascitur horum
menstruorum differentia; primo ad salia volatilia
oleosa liquida, deinde ad acida oleoso-spirituosa,
tandem ad salia media oleoso-spirituosa respicien-
dum est.

§. 142.

Salia volatilia oleosa liquida ex alcali vola-
tili oleo aethereo et spiritu vini componuntur.
Licet vero eiusmodi compositio primo intuitu
corpus saponaceum sistere videatur, particulae ta-
men oleosae et spirituosae inprimis eminent;
quare dicta fluida singulare menstruum constituunt.
Insigniter haec menstrua partes corporis humani
penetrant, *fibram muscularem* valde stimulant,
oleosam humorum partem exagitant, quiescen-
tem mouent et insignem resolutionem praestant,
ita tamen, vt dissipatis partibus tenuissimis sem-
per exsiccant, corpusque ad *alcalescentiam* di-
sponant. Quapropter non nisi in eo casu pro-
sunt, vbi insignis solidorum laxitas et imminuta
irritabilitas est, vbi humores aqua, cum terreis
particulis iuncta, abundant, et oleosa humorum
pars in viscida illa aqua sepulta quasi haeret. Iu-
vant porro ista menstrua, si memoratum viscidum
acidam acrimoniam subtilissimam coniunctam
habet, idque neruorum canaliculis inhaeret;
tunc saepe *antispasmodicam* vim exercent. Si
igitur salia volatilia super oleum empyreumati-
cum rectificantur cumque spiritu vini coniungun-
tur, menstruum obtinetur, quod cum substantiis
oleoso-vnguinosis, seu vnguinoso-resinosis vel

H

etiam

etiam gummi-refinis graueolentibus combinatum antispasmodica remedia fistit, quae hominibus laxioris habitus et viscido aquoso vel etiam acido plenis conducunt, inque morbis, a tali causa ortis, proficua sunt.

§. 143.

Acetum oleoso-spirituosum, id est, acetum destillatum cum oleo aethereo et spiritu vini mixtum fluidum praebet, quod valde penetrat, viscidum pituitosum vnguinosum corrigit, atque enatum inde putridum destruit, itidemque a simili materie nervos liberat. Stimulat quidem fibram muscularem et oleosam humorum partem mouet, sed, resoluendo humores et oleosam eorundem partem cum aquea coniunctam seruando, motum humorum absque aestu auget et diuresin promouet. Cum balsamis natiuis digestum remedium praebet, quod in vrinarias vias agit, quodque materiam viscidam vnguinosam inque putridam iam degenerantem destruit, vias abstergit et sanat. Cum substantiis resinoso-balsamicis coniunctum remedia dat, in morbis vteri putridis cum successu propinanda.

§. 144.

Salia media oleoso-spirituosa, id est, salia media oleosa cum spiritu vini coniuncta, lenem stimulum fibrae musculari applicant et humores moderate attenuant, eorumque densitatem minuunt, ita tamen, vt motus eorum naturali paulo magis auctus reddatur. In varias spissitudinis humo-

humorum species agunt, et viscidum tum vnguinofum, tum aquosum tum etiam inflammatorium attenuant et ad euacuationem disponunt. Minime vero omnia salia media oleoso-spirituosa reddi possunt, sed nonnulla tantum et ea inprimis, quae spiritus vini connubium amant. Sic liquor terrae foliatae tartari, cum spiritu vini et oleo aethereo digestus, tale menstruum praebet, quod cum substantiis gummoso-resinosis coniunctum viscidum vnguinofum et pituitosum iners resoluit. Liquor nitri flammantis oleosi, cum spiritu vini commixtus, postea cum gummoso-resinosis substantiis digestus remedium sistit, quod in morbis inflammatoriis, in quibus impetus sedatus et materies morbi impacta, quam primum fieri possit, resoluenda est, cum successu propinari, censemus. Sal digestiuum *Sylui* balsamicum solutum, cumque spiritu vini oleoso mixtum, remedium praebet, quod viscidum tenax, siccum quasi, attenuat et ad solutionem et euacuationem disponit. Liquor cornu cerui succinatus, sal ammoniacum liquidum empyreumaticum et sal digestiuum empyreumaticum, cum spiritu vini si coniungantur, menstrua dabunt, quae cum substantiis graueolentibus oleoso-vnguinosis aut vnguinoso-resinosis digesta in morbis auxilium ferunt, vbi a viscido vnguinoso subtiliori spasmi excitantur, seu vbi ataxia spirituum a quiescente nimis parte oleosa sanguinis et laxitate solidorum insigni suboritur.

§. 145.

Haec de menstruis in pharmacia adhibendis
 sufficiant. Plura quidem addi potuisse, non ne-
 gamus, sed praecipua tantum adducere, animus
 fuit. Multa sane, immo plura per artem exco-
 gitari inque vsum pharmaceuticum conuerti pos-
 se, dubitandum non est, et optandum omnino,
 vt vires menstruorum tum simplicium tum com-
 positorum, respectu artis pharmaceuticae et me-
 dicinae nondum *satis cognitae*, *vlterius exploren-*
tur et egregia haec doctrina, vtilitate nunquam
 destituta, quantum fieri possit, perficiatur. Sic
 enim noua remedia, nouis causis morborum, in
 dies fere incrementibus, opponenda obtineri pos-
 se, certo persuasi sumus.

